

ESCOLA, EDUCACIÓ I MITJANS ACTUALS DE COMUNICACIÓ

Teresa Creus
Maite del Arco

En uns pocs anys la societat actual ha sofert un gran canvi que podríem analitzar des de moltes perspectives; però la més punyent és la velocitat en que actualment passa la informació d'un espai a un altre, d'una persona a una altra i la quantitat d'informació que cada individu arriba a manejar: viatges a la lluna que seguim tots en directe, conflictes bèl·lics, terratrèmols.... o un petit accident a la vora de casa. Tot s'ha de saber de seguida.

Aquesta nova societat no té espera. Els canvis que hem vist fins ara no seran res comparats amb els que vindran (i perdoneu una mica de futurisme...). El món visual que ens envolta (internet i els mitjans audiovisuals en general) és un nou llenguatge, una nova manera d'accedir al coneixement i com a tal canviarà el cervell i les estratègies d'aprenentatge de cada persona

L'escola encara s'està plantejant què ha de fer amb tanta informació. No s'aventura a canviar de pell... Els continguts escolars i els de les televisions, sovint estan contraposats. A les aules es vol seguir treballant amb els mateixos mitjans que fins ara i amb els mateixos objectius curriculars. Necessitem un canvi radical que permeti encarar reptes com ara la selecció dels continguts que volem impartir. De fet podríem dir que l'escola i la televisió representen un xoc de cultures¹ i que totes dues institucions hauran de fer alguna cosa per esdevenir útils al progrés interior dels infants que eduquen.

Què pot fer l'escola?

L'escola compta amb un mitjà comunicatiu diferent de tots els altres: el fet que tots els nens i nenes coincideixen durant un horari determinat en un mateix espai. Gaudeixen de la interacció personal; poden compartir experiències sobre l'allau d'informació que reben. Es responsabilitat del sistema educatiu que aquests infants arribin a comprendre bé la informació i adquireixin criteris per a seleccionar-la en funció dels seus interessos i necessitats. La educació en mitjans forma part dels drets de l'infant² i sembla que el Departament d'Ensenyament està decidit a impulsar la resposta que les escoles han de donar.

A Catalunya s'està fent dotacions de materials a les escoles (ordinadors amb canons, pantalles, equipaments d'àudio i video...etc) que permetran tenir les aules condicionades per al treball que requereix aquesta educació. El que cal ara és que els mestres en vegin la necessitat i agafin els hàbits d'ús dels materials..

Els infants veuen un munt de programes a la televisió que l'escola hauria de recollir i aprofitar com a materials didàctics. S'ha començat en moltes escoles per treballar sobre els continguts de determinats programes. També hi ha centres que produeixen textos per ser portats a la ràdio local o a les televisions locals. Quan els infants produeixen textos aprenen a situar-se en tots els punts vista que té el missatge multimèdia: l'objectiu del missatge, l'emissor, el receptor, els tipus de text o la tria de paraules i tots els llenguatges que intervenen en el missatge per fer-lo més eficaç. Tot és necessari i tot dóna sentit. El moviment, com a llenguatge agafa una força que les paraules no tenen.

A l'escola la comprensió ha de ser el punt de partida de qualsevol activitat que es faci. Només la comprensió ens fa avançar i permet l'aprenentatge. Els infants sovint sols davant la televisió, es queden amb molt poc del que veuen; es queden amb allò que poden entendre. Gràcies a la gran quantitat d'informació que hi ha en qualsevol document televisiu, sempre entenen alguna cosa i a partir d'allò, avancen. El referent dels companys, els comentaris entre ells al pati, fan les funcions del fòrum necessari, però que sovint es basa en moviments, accions o una sola paraula que tots han de saber d'on ve. Si no la saps ja ets considerat un analfabet social i no tens entrada al grup d'amics. La superficialitat, la rapidesa, el poc esforç semblen instal·lar-se. Són valors diferents als que l'escola treballa, però són valors al cap i a la fi.

Les estratègies que han de desenvolupar els infants ja no es poden aconseguir amb un llapis i un paper. Ens hem d'adaptar als nous temps i mitjans, noves pissarres (les interactives) amb les quals allò que els infants escriuen queda guardat en un document de word; ells ho poden tornar a llegir, modificar, corregir.

L'escola ha de adoptar uns objectius més globals, menys uniformats i més flexibles segons cada situació i moment. El valor d'un missatge ha de ser que faci la funció que necessiten el receptor i l'emissor; els processos per arribar-hi poden ser variats i creatius.

Els infants han de sentir-se lliures tant per produir com per anar a buscar un significat.

El contingut dels missatges i la forma adquireixen importància. Esdevenen més complicats i complexos de manera que la influència en els individus és més subtil i més eficaç. De vegades no és per la lectura directa que els infants arriben al contingut. Un altre nen ha vist un programa i li ha explicat... Els alumnes han de poder apreciar aquests detalls i ser molt crítics. Adquirir valors d'honestedat, de precisió en la comprensió o en la producció dels missatges, de qualitat i veracitat. Un missatge avui es pot falsejar fàcilment; només nois i noies que tinguin les idees molt clares seran bons elements en la societat del futur.

L'escola ha d'aprendre a avançar amb les aportacions de tots, les reflexions de cada u i els mestres han de trobar el plaer de saber promoure l'activitat mental dels seus alumnes.

La societat actual, que podríem dir-ne de la comunicació, exigeix de l'escola un canvi radical en la manera de fer. Tot va molt de pressa i s'ha de pensar ràpidament. Les produccions s'han de treballar bé; no podem treure una feina mal feta a la televisió o a la ràdio. Internet ens ha de servir per a informar-nos i per treballar amb altra gent fora del nostre entorn visual. Podrem participar amb altres infants d'altres escoles amb una rapidesa que cala en la rutina de cada dia (vídeo conferències).

Les **mèdia** ens obliguen a adoptar un punt de vista més global, no podem mirar el món com ho fèiem fins ara, el món i sobre tot els llenguatges que hem de fer servir. El canvi que l'escola ha d'experimentar³ es basarà sobre tot en: l'ús de tot tipus de llenguatges, multiplicació i varietat tot combinant-los entre ells per tal de produir un significat més complex i fàcil de comprendre. També caldrà posar atenció als sistemes de codificació que també es multiplicaran i seran variats i finalment s'haurà de posar atenció a les condicions d'enunciació lingüística i de significació, que han canviat la manera de produir el sentit.

A més de gestionar un canvi important dins les aules, la institució escolar també ha de buscar el contacte amb els mitjans que tingui a prop, televisió local, radio local, per tal de fer-s'hi un espai de manera que la informació passi en ambdós sentits: de la televisió a l'aula i de l'aula a la televisió. En aquest camí podrà trobar ponts de

diàleg que tal vegada faran també la televisió més sensible a les necessitats dels infants que creixen i s'eduquen a l'ombra de l'ens comunicatiu més poderós a l'actualitat.

¹ HARLÉ, Mélusine École et télévision: le choc des cultures. L'Harmattan París 2003

² Llibre blanc: educació en l'entorn audiovisual, pg 56º extraordinari, novembre del 2003

³ PÉREZ TORNERO, José Manuel Comunicación y educación en la sociedad de la información. Paidós. Barcelona 2000